EL PUNT AVUI+

CULTURA LLORET DE MAR -
26 abril 2021 2.00 h

Els arxius, en clau femenina

- **L'Arxiu de Lloret de Mar posa en marxa un projecte per visibilitzar la memòria de les dones**
- **Preveu recuperar relats de pioneres de la societat lloretenca**



Maria Vidal carregant un carro a l'horta de la Costa d'en V
FONS: EDITORIAL EFADÓS - L'ABANS / FAMÍLIA:
RÍO / AUTOR: DESCONEGUT.

GEMMA BUSQUETS ROS -
LLORET DE MAR

A Lloret de Mar hi ha carrers dedicats als capitans

De 165 fons personals, només 41 pertanyen a

dels velers vuitcentistes que es beneficiaven del comerç transoceànic, com ara Agustí Conill i Sala, i també dels indians que hi van fer fortuna, com per exemple Nicolau Font Maig. Són noms i cognoms que apareixen en el nomenclàtor municipal. En canvi, les dones dels mariners tenen un carrer col·lectiu: el carrer de les Vídues i Donzelles. Sense saber els noms i cognoms de les que esperaven a casa. Hi ha l'estàtua de la ***Dona Marinera*** , de l'escultor Ernest Maragall i Noble, com a símbol de les dones angoixades mentre els marits eren a la mar. L'arxiver municipal, Joaquim Daban, il·lustra així la invisibilitat de la dona en la societat lloretenca. D'un total de 165 fons personals que hi ha a l' **Arxiu de Lloret** , només 41 pertanyen a dones.

Als milers de dossiers i expedients que es conserven des del segle XI fins ara, la figura de la dona està poc representada; reflex de com la història ha tractat les dones. A l'arxiu lloretenc expliquen que els noms de dones apareixen de manera escadussera en la documentació perquè habitualment s'hi acostumava a fer constar el nom de l'home. "Els arxius hem de ser capaços d'assumir la nostra responsabilitat social i impulsar polítiques decidides que procurin el reconeixement de la dona i que permetin la preservació de la seva memòria per a les futures generacions", remarca Joaquim Daban.

L'Arxiu de Lloret, junt amb la regidoria d'Igualtat de l'Ajuntament i l'associació de dones L'Aurora, posen en marxa aquest projecte de visibilització de la història en clau femenina. Entre les accions que han començat a emprendre hi ha l'enregistrament de la memòria i els records de pioneres lloretenques:

“Es tracta de recollir relats, experiències de dones que a mitjans del segle XX van trencar tòpics, des de l’esport però també des del sector de l’hoteleria i el turisme”, explica. L’objectiu d’aquests testimonis amb veu pròpia és també recollir com es van sentir quan iniciaven una determinada activitat que fins llavors estava reservada als homes; quins retrets van haver de suportar, vexacions, maltractes. L’arxiu lloretenc fa una crida per poder reconstruir aquestes vivències a fi de sensibilitzar la ciutadania del paper clau de la dona en la construcció de la societat. El 2011 es va realitzar el documental *Pensió completa*

Vincent Gardenia

Pensió completa

ARXIU DEL PLA DE L’ESTANY

Recerca sobre la primera fotògrafa banyolina

L’Arxiu Comarcal del Pla de l’Estany disposa d’un fons documental de la mestra Enriqueta Francesch, consultable en línia. Per altra banda l’arxiu està col·laborant en la recerca que l’arquitecta, artista i fotògrafa **Cinzia Naticchioni** està

fent de l'obra de Dolors Agullé Perpiñà (1911-1950), primera fotògrafa banyolina, de la qual no s'ha localitzat producció fotogràfica. Una de les accions que volen emprendre per traslladar la memòria a les noves generacions és el taller educatiu d'igualtat de gènere emprant la documentació que es conserva a l'Arxiu . L'objectiu és oferir-lo a les escoles i instituts del Pla de l'Estany el 2023.

ARXIU DE LA GARROTXA

Mostres de la fotògrafa Carme Gotarde

En els últims anys, a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa s'han dut a terme diverses activitats de difusió relacionades amb les dones vinculades a la comarca. Destaquen les tres exposicions sobre la fotògrafa olotina Carme Gotarde (1893-1953). N'estan preparant d'altres, com una mostra sobre una altra fotògrafa, Dolores Gil de Pardo, que va treballar a Olot els anys 1869 i 1870. El responsable de l'arxiu comarcal, Antoni Mayans, assenyala que no es plantegen fer un treball des d'una perspectiva de gènere. "Si la vida o l'obra de la persona s'ho mereix, l'hem reivindicat tant si és un home com si és una dona", precisa.

ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA

Recursos al web per visibilitzar les dones

A l'Arxiu Municipal de Girona "s'és plenament conscient del biaix del patrimoni documental tradicionalment conservat i transmès, precisament per ser el reflex d'una determinada societat". Recorden que no només les dones han quedat "en un angle mort" i assenyalen altres col·lectius com "migrants, comunitat gitana, classes socials més desfavorides...". Per compensar aquest biaix en els fons històrics s'han creat recursos específics, consultables a través de la xarxa, que permeten visibilitzar les dones. Així, coincidint amb el 8 de març es posen a l'abast del públic informacions relatives a la història de les dones, com va ser el cas de les **dones remences** , el 2013, o ***Vides documentades*** , el 2017, o les **dones treballadores** , aquest 2021. A l'hora de mostrar els documents de l'arxiu, sempre que és possible se seleccionen documents que destaquen el valor de les **dones** . Hi ha 8 fons vinculats amb la dona: Fons Casal de la Dona, Fons Francina Boris (locutora de ràdio), Fons Txus Sartorio (fotògrafa), Fons Maria Pla (editora), Fons Carmel Rosa-Antònia Adroher (polítics i mestra), Fons Miquel Santaló-Adelina Cortina (polític i professora de la Normal), Fons Josep M. Masferrer-Lourdes Juliol (atletes) i Fons Juli Torres Monsó-Concepció Tor (fotògrafs). També custodien informació sobre les treballadores de la Grober o la companyia de Santa Bàrbara. En la línia de promoció creativa s'ha adquirit l'obra fotogràfica d'Isabel Muñoz, Tanit Plana, Anna Malagrida i Bleda y Rosa.

ARXIU DE LA CERDANYA

Banc de memòria de dones

Es col·labora amb la iniciativa del Consell Comarcal de crear un **banc de memòria de les dones** de la Cerdanya. L'objectiu és recopilar relats i experiències a través d'entrevistes. L'arxiu facilita l'accés a aquest banc.

ARXIU DE SANTA CRISTINA D'ARO

Reconeixement al treball femení

L' **arxiu** ha treballat la perspectiva de gènere en diferents publicacions. Destaca el documental centrat en el paper de les dones durant la guerra i la postguerra (1936-1950) ***Dones de Santa Cristina d'Aro, dones valentes. Testimonis de la guerra i postguerra*** (2010) realitzat amb el Punt d'Igualtat. El 2013 es va realitzar un **llibre recopilatori** de biografies de dones nascudes entre 1908 i 1969 destacades en diferents àmbits. El 2018 es va editar un vídeo que recull fotografies existents als tres arxius de la vall d'Aro del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona entre 1890 i 2009 des de l'òptica del reconeixement del **treball femen** í.

ARXIU DE SALT

Noms de dones saltenques

L'Arxiu de Salt custodia 25 fons personals, dels quals cinc duen el nom d'una dona. Coincidint amb el 8 de març, es difonen històries relacionades amb les dones saltenques en el blog de l'arxiu. El 2018, l'article ***Salt també s'escriu amb nom de dona*** va recuperar noms de saltenques de qualsevol àmbit. S'hi recollien noms com ara el de la locutora de Ràdio Salt i activista Salima Abdessamie i el d' **Enriqueta Alsina** , cotillaire.

ARXIU DE L'ALT EMPORDÀ

Només tres fons de dones

L'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà custodia 360 fons documentals dels quals només tres són exclusivament de dones: la pianista i professora Camil·la Lloret, la mestra Francesca Vidal Comalat i la professora de català Maria Verdaguer. La responsable de l'arxiu, Erika Serna Coba, assenyala que "la documentació oficial és obra d'una mà sempre masculina amb primers actors també masculins". Així la història escrita també l'han feta els homes, assenyala l'arxivera.

ARXIU DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Accions conjuntes amb el SIAD

Es treballa des de fa anys per incloure la perspectiva de gènere tant en la recerca com en la divulgació. El 2007 van publicar

el llibre *Franquisme i repressió a Sant Feliu de Guíxols durant la postguerra* amb un capítol dedicat a la dona. En els últims anys han fet accions amb el SIAD com plafons als miradors dedicats a oficis de dones i una ruta del llegat de les dones emprenedores. Dels fons que custodien, destaquen el fons fotogràfic de la mestra Maria Ristol i del patronat Dominga Juera Patxot, indiana i benefactora. Expliquen que no hi ha gaire fons "pròpiament generats per dones però, en canvi, s'evidencia la presència l'activitat de les dones a través de la documentació conservada a l'arxiu".

ARXIU DE BLANES

Sobre les pioneres de l'esport blanenc

Fa temps que treballa perquè la mirada femenina estigui ben representada tant en els fons, en els articles publicats a la revista *Blanda* i en les exposicions. El 2007, el primer número de la Col·lecció Lectura Popular Blanenca, es va dedicar a la poeta Angelina Montells. El 2014 van homenatjar les pioneres de la fotografia a Blanes: Esperança Ros i Anna Maria Barnés. L'Arxiu participa en el projecte DONA'm de l'escola Joaquim Ruyra facilitant informació de blanenques destacades. També fa suggeriments a la comissió del nomenclàtor per superar el 3% de noms de dones que hi ha. En l'actualitat, preparen un projecte sobre la història de l'esport blanenc incloent-hi pioneres del bàsquet, la natació o el futbol femení com Anna Maria Barnés i Josefina Clusells.

ARXIU DE PALAFRUGELL

Viquimaratons dedicades a les dones

Han treballat en diferents accions com nou viquimaratons dedicades gairebé totes a les dones de Palafrugell en diferents àmbits: del teixit comercial, l'esport, la música, la política o l'educació. També han digitalitzat la capçalera *Paraules de dones* o la col·lecció *Dones amb nom propi,* el 2019. En aquest sentit, l'arxiu permet fer consulta en línia de la

secció de fons personals dels quals destaquen els de l'escriptora Engràcia Ferrer (1911-2003), la pintora i gravadora Maria Ribot (1945-1999), la militant de les Joventuts Llibertàries **Rosa Laviña** (1917-2011), la militant del POUM Teresa Carbó (1920-1999) o la folklorista Eulàlia Hortal (1940-2015). També es permet accedir a l'edició digital dels dietaris de la folklorista i lexicògrafa Irene Rocas (1861-1947).